

Tyresö kommun
Kommunstyrelseförvaltningen
Helena Wiberg
Utredare

TJÄNSTESKRIVELSE

2020-09-28

1 (7)

Diarienummer

2020/ASN 00097

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt socialtjänstlagen gällande personer med psykisk funktionsnedsättning

Förvaltningens förslag till beslut i arbetsmarknads- och socialnämnden

- Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden enligt socialtjänstlagen gällande personer med psykisk funktionsnedsättning inom individ- och familjeomsorgen antas.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Anna-Lena Engstedt
Förvaltningschef

Sammanfattning

Befintliga riktlinjer för handläggning av ärenden enligt socialtjänstlagen gällande personer med psykisk funktionsnedsättning inom individ- och familjeomsorgen fastställdes av socialnämnden den 23 maj 2012.¹

¹ § 1053

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har arbetat fram ett förslag till reviderade riktlinjer eftersom lagstiftningen förändrats och tillkommit sedan riktlinjerna senast antogs. Vidare har vissa förändringar i föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen gjorts. Därutöver har betydelsefulla samverkansöverenskommelser inletts.

Avgränsningen gentemot andra enheter har i viss mån förtydligats. Riktlinjerna har delvis strukturerats om och tydliggjort handläggningsprocessens centrala delar. En tydligare styrning mot intern och extern samverkan samt ett tydligare fokus på bemötande och den enskildes delaktighet och inflytande har formulerats.

Beskrivning av ärendet

Riktlinjerna för handläggning av ärenden enligt socialtjänstlagen gällande personer med psykisk funktionsnedsättning inom individ- och familjeomsorgen fastställs av arbetsmarknads- och socialnämnden, och är ett styrdokument främst riktat till handläggare som utreder och fattar beslut inom området. Syftet med riktlinjerna är att de ska vara vägledande i handläggarnas arbete med rättssäker utredning, behovsbedömning och uppföljning av insatser.

Riktlinjerna är ett komplement till gällande lagstiftning och andra övergripande dokument inom området, och innebär inte någon inskränkning i förhållande till dessa. Riktlinjerna innebär inte någon begränsning av den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Beslut ska fattas utifrån den enskildes behov.

Befintliga riktlinjer för riktlinjer för handläggning av ärenden enligt socialtjänstlagen gällande personer med psykisk funktionsnedsättning inom individ- och familjeomsorgen fastställdes av socialnämnden den 23 maj 2012.²

Under 2018 genomfördes en omorganisation i kommunen, där den tidigare socialnämnden delades upp i två nya nämnder: arbetsmarknads- och socialnämnden och äldre- och omsorgsnämnden. Omorganisationen medförde att handläggningen av ärenden enligt socialtjänstlagen gällande personer med

² § 1053

psykisk funktionsnedsättning placerades inom individ- och familjeomsorgens ansvarsområde som en avgränsad enhet, medan handläggningen tidigare skedde i nära anslutning till handläggningen av ärenden enligt LSS. Som en följd av detta har förutsättningarna för arbete förändrats. Vissa organisatoriska mellanrum har uppstått mellan enheterna, och vissa förändringar för målgruppen har genomförts. Exempelvis har avgifter för målgruppen förändrats.

Riktlinjerna har nu uppdaterats, bland annat utifrån ny lagstiftning och betydelsefulla samverkansöverenskommelser.

Avgränsningen gentemot andra enheter har i viss mån förtydligats. Riktlinjerna har då utgått ifrån de avgränsningar som gjorts i befintliga riktlinjer.³

Riktlinjerna har delvis strukturerats om och tydliggjort handläggningsprocessens huvudsakliga delar. Nedan följer en sammanfattning kring de förändringar som gjorts. Utöver de förändringar som sammanfattas nedan har mindre justeringar gjorts i syfte att förtydliga riktlinjerna.

Ny lagstiftning och nya föreskrifter

- Den 1 januari 2020 blev Förenta Nationernas (FN:s) konvention om barnets rättigheter svensk lag, barnrättslagen.
- En ändrad förvaltningslag (2017:900) gäller sedan 2017.
- En ändrad kommunallag (2017:725) gäller sedan 2017.
- Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård trädde i kraft 1 januari 2018
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS.⁴ (HSL-FS 2016:89) har uppdaterats.
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:5) om Lex Sarah har uppdaterats.

³ Avser ”Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och vissa insatser enligt SoL inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning”, fastställda av äldre- och omsorgsnämnden 2019-06-19 § 1053 & ”Riktlinjer SoL över 18”, fastställda av äldre- och omsorgsnämnden 2019-05-22 § 1044

⁴ Uppdatering framgår av HSLF-FS 2018:24

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete har uppdaterats.
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer har uppdaterats.

Därutöver har flera interna styrdokument uppdaterats, ändrats eller tillkommit.

Samverkansöverenskommelser

- Tyresö kommun har antagit⁵ en regional överenskommelse⁶ om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård, inklusive en övergångsregel för utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Överenskommelsen avtalar framförallt om ansvarsfördelning samt betalningsmodell och antalet fristdagar fram tills kommunens betalningsansvar inträder.
- Storsthlm har fastställt en överenskommelse för ärendehantering gällande hemlösa personer i länet. Överenskommelsen syftar bland annat till att klargöra ansvarsfördelningen mellan länets kommuner, för att minska risken för att enskilda individer inte ska få den hjälp och det stöd de behöver. Arbetsmarknads- och socialnämnden i Tyresö kommun antog den senast reviderade överenskommelsen på sitt sammanträde den 26 maj 2020.⁷
- Storsthlms överenskommelse om samverkan kring vuxna med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning antogs under 2012.

Vidare har lokala samverkansöverenskommelser (till exempel samverkan med barn och ungdomsenheten samt verksamheter inom äldre- och omsorgsnämnden) skrivits in i riktlinjerna för att förtydliga styrningen mot en ökad samverkan. Även interna samverkansrutiner har lagts till.

⁵ Arbetsmarknads- och socialnämndens sammanträde 2019-10-29 § 1086

⁶ Storsthlm, 2019: Regional överenskommelse in samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

⁷ § 1039

Ny struktur

Riktlinjerna har delvis strukturerats om och tydliggjort handläggningsprocessens huvudsakliga delar. Syftet med omstruktureringen är att öka riktlinjernas användbarhet i handläggarens handläggnings- och dokumentationsarbete.

Styrning för samverkan

Riktlinjerna betonar vikten av samverkan både internt och extern i ett nytt avsnitt, styrning för samverkan.

Bemötande, inflytande och delaktighet

Vikten av ett gott bemötande och den enskildes inflytande och delaktighet i utredningen har förtydligats.

Konsekvenser av förslag till reviderade riktlinjer

Målgruppsbeskrivningen som används utgår ifrån nämndens tidigare ställningstagande och befintliga ekonomiska resurser. Även om avgränsningen mot andra enheter till viss del förtydligats, innebär det även fortsatt en snäv målgruppsbeskrivning som kräver en mycket god samverkan gentemot andra enheter inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen och enheter inom äldre- och omsorgsnämndens ansvarsområden (exempelvis vid gemensam finansiering av ärenden).

Den statliga utredningen om en ny socialtjänstlag, Framtiden socialtjänst,⁸ betonar att de individuella behoven i större utsträckning ska utgöra grunden för stöd och hjälp, vilket i förlängningen kommer att innebära fokus på behov och insatser snarare än målgrupp. Inom äldre- och omsorgsnämndens ansvarsområden avgränsas målgrupperna mer tydligt utifrån insatser redan idag. Vikten av samverkan mot äldre- och omsorgsnämndens ansvarsområden bör betonas särskilt med tanke på det organisatoriska glapp som uppstår mellan nämndernas ansvarsområden.

Förslaget till beslut har inga direkta ekonomiska konsekvenser.

⁸ SOU 2020:47: *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag*

Samtidigt innebär de ändrade riktlinjerna en ambitionshöjning i vissa delar, som i förlängningen kan leda till ökade kostnader. Exempelvis tydliggör riktlinjerna att det krävs en ökad kompetens gällande vålds-frågor och informations-, inflytande- och delaktighetsfrågor. Här krävs vissa kompetensutvecklingsinsatser för att riktlinjernas ambitionsnivå ska uppnås, men ändringarna ligger i linje med de förslag som utredningen Framtiden socialtjänst presenterar.

Med tanke på den fortsatt snäva målgruppsdefinitionen har ingen ambitionshöjning gjorts gällande exempelvis det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa.

Vikten av samverkan både inom kommunen och externt tydliggörs, med tanke på de interna förutsättningarna. En utökad samverkan förväntas ge god effekt på sikt men kan vara tidskrävande initialt.

I samband med den nya lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård har Tyresö kommun antagit⁹ en regional överenskommelse¹⁰ om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård, inklusive en övergångsregel för utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Överenskommelsen avtalar framförallt om ansvarsfördelning samt betalningsmodell och antalet frist dagar fram tills kommunens betalningsansvar inträder. Överenskommelsen kan i förlängningen innebära ekonomiska följder för kommunen.

Ingen prövning av barnets bästa har genomförts inför förslag till beslut. Aktuella ändringar har bedömts vara uppenbart för barnets bästa, eftersom socialtjänstens ansvar med grund i barnrättslagen har utvecklats och arbetet mot en styrning för samverkan har förtydligats.

Remiss till äldre- och omsorgsförvaltningen

Ärendet har remitterats till äldre- och omsorgsförvaltningen, som inkommit med synpunkter och ändringsförslag.

⁹ Arbetsmarknads- och socialnämndens sammanträde 2019-10-29 § 1086

¹⁰ Storsthlm, 2019: Regional överenskommelse in samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård

Äldre- och omsorgsförvaltningen poängterar att det är viktigt att inte utesluta varken personer som tillhör LSS personkrets eller äldre personer från aktuell målgrupp, för att minska risken för snäva stuprör. Det finns då risk för att parallella verksamheter med verksamheter som arbetar för personer med psykisk funktionsnedsättning byggs upp. Äldre- och omsorgsförvaltningen arbetar utifrån behov snarare än målgrupper, och anser att samverkan bör ske utifrån den enskildes behov av stöd i de fall där det finns behov av det.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har tagit del av synpunkterna och förslagen, och bedömer synpunkterna som betydelsefulla för det fortsatta samverkansarbetet. Förslagen har inte föranlett några ändringar i förslag till riktlinjer. Samtidigt ser förvaltningen goda möjligheter att utveckla arbetet mot de förslag som framställs i utredningen framtidens socialtjänst framöver, varför behovet av samverkan med äldre- och omsorgsförvaltningen betonas särskilt i riktlinjerna.